

Zekeriyyâ Tâmir'in El-A'dâ' Adlı Öyküsünün Türkçe Çevirisinde Değiş Kaydırmaları

Shifts of Expressions Used in the Turkish Translation of Zakaria Tamer's Al-Adâ Story

Yüksek Lisans Öğrencisi Fatma Betül GÜZELER¹, Doç. Dr. Zeynep ARKAN²

Öz

Yirminci yüzyılın ortalarına kadar dilbilimin çatısı altında incelenmiş olan çeviribilim, zaman içerisinde ayrı bir bilim dalı olarak ele alınmıştır. Çeviribilimin kuramsallaşma sürecinde dilbilim odaklı yaklaşımlar büyük bir öneme sahiptir. Dilbilimsel çeviri yaklaşımları arasında değerlendirilen Anton Popovič'in "değiş kaydırmaları", çeviri incelemesinde çevirmen tercihlerine odaklanmakta ve çeviriyi süreç olarak değerlendirmektedir. Buna ek olarak "değiş kaydırmaları" yapısal, türsel, bireysel, olumsuz ve konusal kayma olmak üzere beş grupta sınıflandırmıştır. Bu çalışmada, Arap edebiyatı yazarlarından Zekeriyyâ Tâmir'in *el-A'dâ'* adlı öyküsünün Halim Öznurhan tarafından yapılan çevirisi Popovič'in "değiş kaydırma" kavramı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırmada çeviri eserde yer alan değiş kaydırma türlerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Yorumlayıcı paradigmayı esas alan çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın kuramsal çerçevesine dair verilerin elde edilmesinde literatür taramasına başvurulmuş çeşitli kaynaklardan yararlanılmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın odak noktasını oluşturan "değiş kaydırma" kavramı çerçevesinde bilgiler araştırılmıştır. Doküman analiziyle kaynaklardan elde edilen veriler betimleyici analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma kapsamında ulaşılan bulguların değerlendirilmesi sonucunda çevirmenin çeviride bireysel ve yapısal kaydırma tercihlerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda hedef kitle ve hedef kültürün öne çıktığı ve çeviride bazı eklemelere, çıkarmalara ve cümle türünde yapılan değişikliklere yer verildiği gözlenmiştir. Çalışmanın sonucunda Arapça-Türkçe dil çifti arasında yapılan başka çeviriler üzerinden tüm değiş kaydırma türlerinin incelenmesi, yazarın diğer eserlerinin çevirisinde farklı stratejilerin ele alınması ve aynı dil ailesine mensup dillerin çevirilerindeki benzerlik ve farklılıkların "değiş kaydırma" kavramı bağlamında ortaya konması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arap dili, Arap edebiyatı, Zekeriya Tamir, çeviri eleştirisi, Anton Popovic, değiş kaydırma

Makale Türü: Araştırma

Abstract

Translation studies, which was studied under the roof of linguistics until the middle of the twentieth century, has been treated as a separate branch of science over time. Linguistic-oriented approaches have great importance in the process of theorization of translational science. Anton Popovič's "shift of expressions", which are evaluated among linguistic translation approaches, focuses on translator preferences in translation review and considers translation as a process. In addition, they classified "shift of expressions" into five groups: constitutive, generic, individual, negative and topical shift. In this study, the translation of the story *al-Adâ* by Zakaria Tamer, one of the authors of Arabic literature, by Halim Öznurhan was evaluated within the framework of Popovič's concept of "shift of expression". In the research, it is aimed to determine the types of "shift of expression" in the translation work. Qualitative research method was used in the study based on interpretive paradigm. In obtaining the data on the theoretical framework of the study, various sources were used by applying to the literature review. In this

¹Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, fatma.guzeler@hbv.edu.tr

²Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, zeynep.arkan@hbv.edu.tr

Atf için (to cite): Güzeler, F. B. ve Arkan, Z. (2022). Zekeriyyâ Tâmir'in El-A'dâ' adlı öyküsünün Türkçe çevirisinde değiş kaydırmaları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(4), 1241-1252.

direction, information was investigated within the framework of the concept of “*shift of expression*”, which constitutes the focus of the study. The data obtained from the sources with document analysis were examined by descriptive analysis method. As a result of the evaluation of the findings reached within the scope of the research, it was determined that the translator had individual and constitutive shift preferences in the translation. In this context, it has been observed that the target audience and target culture stand out and that some additions, subtractions and changes to the sentence type are included in the translation. As a result of the study, it is recommended to examine all types of shift of expression through other translations between the Arabic-Turkish language pair, to examine different strategies in the translation of other works of the author, and to reveal the similarities and differences in translations of languages belonging to the same language family in the context of the concept of “*shift of expression*”.

Keywords: Arabic language, Arabic literature, Zakaria Tamer, translation criticism, Anton Popovic, shift of expression

Paper Type: Research

Giriş

Çeviri, farklı toplumların kültürel birikimlerini paylaşma ve birbirleriyle etkileşime girme süreçlerinde doğrudan etkili bir eylem olarak nitelendirilebilir. Çeviri hakkında ortaya koyulan düşünceler Antik Çağ'a kadar uzansa da çeviribilim disiplininin ortaya çıkışı 20. yüzyılı bulmuştur. James Holmes, 1972 tarihli *The Name and Nature of Translation Studies* başlıklı bildirisi ile çevirinin ayrı bir bilim dalı olarak ele alınmasını teşvik etmiş ve bu bilim dalının adlandırılması için “Translation Studies” terimini önermiştir. Çeviribilim çalışmalarının Türkiye’de yankı bulması ise 1980’li yıllara denk gelmektedir (Gürçağlar, 2011, s. 101-105).

Felsefe, edebiyat ve dilbilim gibi çeşitli alanların çeviriyi kendi alanlarına dahil ettiği çevirinin kuramsallaşmasını geciktiren etkenler arasındadır. Yirminci yüzyılın ortalarına kadar çeviri, ağırlıklı olarak dilbilim alanında gerçekleştirilen çalışmalar altında incelenmiştir (Yücel, 2020, s.140-141).

Çeviribilimin şekillenmesiyle çeviri eleştirisinin ölçütleri tartışmalara konu olmaya başlamıştır. Zaman içerisinde dilbilimsel, işlevci, erek odaklı yaklaşımların ortaya çıkmasıyla çeviribilimin inceleme alanının genişlediği söylenebilir (Yücel, 2007, s.40).

Çeviri tercihlerini temellendirmede ve metin çözümlemelerinde dilbilimsel yaklaşımların daha nesnel görülmesi, çeviriyi dilbilim alanının inceleme konusu haline getiren nedenlerdendir. Ayrıca çeviribilimin dilbilim kavramlarıyla açıklanması yöneliminde 20. yüzyılın ilk yarısında hâkim olan pozitivist yaklaşımın etkili olduğu dile getirilebilir (Yücel, 2020, s.151-153).

1950’li yıllarda ortaya çıkan dilbilim kökenli çeviri çalışmalarına Vinay ve Darbelnet’in çeviri stratejileri öncülük etmektedir. Daha sonra bu gelişmeyi Jakobson, Catford, Koller gibi araştırmacıların eşdeğerlik merkezli çalışmaları takip etmiştir. Dilbilim odaklı yaklaşımların çeviri ile ilgili görüşlerinde “eşdeğerlik” kavramı önem taşımaktadır. Eugene Nida’nın eşdeğerlik sınıflandırması ise dilbilim odaklı yaklaşımlara kültürel açıdan değerlendirme yapmayı teklif eder (Gürçağlar, 2011, s. 113-120).

Jakobson (1959), “Çevirinin Dilbilimsel Yönleri Üzerine” adlı makalesinde, eşdeğerlik kavramını değerlendirerek, farklı iki dilde ifade edilen kelimelerin anlam yönünden birbirine eşdeğer olamayacağını belirtmiştir. Bununla birlikte bu farklılığın çeviri önünde bir bariyer olmayacağını ve anlamın çeşitli şekilde aktarılabilirliğini vurgulamıştır. (Gürçağlar, 2011, s. 115).

Bu bağlamda Anton Popovič; eşdeğerlik kavramını dilsel, dizisel, biçimsel ve metinsel olmak üzere dörde ayırır. Dilsel eşdeğerlik, sözcüğü sözcüğüne çeviri anlayışını temsil ederken; dizisel eşdeğerlik sözdizimsel bir eşdeğerliği ifade eder. Popovič’in çeviride eşdeğerlik meselesine biçimsel eşdeğerlik penceresinden baktığı söylenebilir. Biçimsel eşdeğerlik, kaynak

metnin okur üzerinde çeşitli etkiler yaratan biçiminin erek metinde de benzer bir etki uyandıracak şekilde aktarılmasıdır. Metinsel eşdeğerlik ise hedef metnin şekil ve biçim bakımından kaynak metnin eşdeğeri olmasıdır (Yazıcı, 2005, s.85).

Eşdeğerlik kavramına farklı bir açıdan bakan ve kaydırma kavramını ilk kez dile getiren Catford (1965), “Çevirinin Dilbilimsel Bir Kuramı” başlıklı kitabında eşdeğerliğe değinerek, kaynak metnin erek metinle birebir örtüşmesini “*biçimsel denklik*” olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda eğer kaynak ve erek metin arasında “*biçimsel denklik*” “bulunmuyorsa, yapılan çeviride bir kayma söz konusudur (Gürçağlar, 2011, s. 116). Catford’a göre kaydırma bu biçimsel eşdeğerlikten sapma, Baker’a göre çeviri sürecinde meydana gelen değişimler, Popovič’e göre ise orijinal metnin anlamsal özünü korumak amacıyla yapılan her türlü değişikliktir (Akdağ, 2011, s.6).

İki dil arasındaki farklılıklar ve çeviride eşdeğerlilik konusu çerçevesinde Anton Popovič (1970); *The Concept “Shift of Expression” in Translation Analysis* (Çeviri Çözümlemesinde ‘Değiş Kaydırma Kavramı’) başlıklı makalesinde “*değiş kaydırma*” olarak ifade ettiği yeni bir kavram önermiştir. Bu kavram, Popovič tarafından: “*Özgün metne göre yeni gibi görünen ya da yeni gibi görünmesi gereken yerde öyle görünmeyen her şey*” şeklinde tanımlanmaktadır. Popovič değiş kaydırma kavramına “*iki dil dizgesi arasındaki farklılıklar nedeni ile özgün metni anlamsal düzeyde korumak amacıyla başvurduğunu*” belirtmiştir. Çeviribilim alanına farklı bir bakış açısı getiren Popovič; iki metin arasındaki farklılıkların “iki dil”, “iki yazar” ve “iki yazınsal durum” kaynaklı olduğunu belirtmiştir. Bu ayrımlardan dil düzeyinde olanları kaçınılmaz ve önemsiz olarak tanımlamıştır. Kaynak metnin yazarı ve erek metnin çevirmeni arasındaki ayrımlar ise çeviri esnasında yapılan kaydırmalarda belirlenebilir. Bu farklılıklar bir kayıp değil, gerçek bir kazanç olarak da değerlendirilebilir (Popovič, 1970, s.79-83). Bu bağlamda da değiş kaydırmalarını beş gruba ayırmaktadır (Yazıcı, 2005, s.86):

1. Yapısal (Bünyesel) Kayma: Dil dizgeleri arasındaki ayrımlardan kaynaklanan kaymaları ifade eder.
2. Türsel Kayma: Adından da anlaşılacağı üzere, metin türlerinin kaydırılması anlamına gelir.
3. Bireysel Kayma: Çevirmenin üslup bağlamındaki tercihlerine işaret eden kayma türüdür.
4. Olumsuz Kayma: Bu tür kaymalar yanlış anlam çıkarılmasına sebep olmaktadır.
5. Konusal Kayma: Diller arasındaki düz anlam farklılığını ifade eder.

Bu bilgiler ışığında, çeviri eleştirilerinde çevirmen tercihlerine odaklanmak, hata avcılığından kaçınmak için uygulanabilir bir yöntem olarak değerlendirilebilir. Paker (2003), kaynak metinle çeviri arasındaki ayrımları “yanlış” olarak değerlendirmektense çeviriyi bir süreç olarak ele alıp ortaya çıkan ayrımları da bu bağlamda incelemeyi önerir. Anton Popovič’in “*değiş kaydırma*” kavramı da bu görüşle paralellik arz etmektedir. Nitekim Popovič’in “*değiş kaydırma*” kavramı, çevirmen tercihlerini ortaya çıkarmakta ve çeviriyi süreç olarak değerlendirmektedir (Paker, 2003, s. 154-155).

Konu kapsamında alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde, Popovič’in “*değiş kaydırmaları*” bağlamında Ayşe Işık Akdağ’ın, *Oulipo Metinlerinin Türkçeye Çevirisinin Olanakları: Yazın Dizgesinde Boşluğu Doldurma Aracı Olarak Değiş Kaydırmaları* adlı makalesiyle alana katkı sağladığı görülmektedir. Akdağ, yüksek lisans tezinden hareketle hazırladığı makalesinde kaynak dil Fransızcadan erek dil Türkçeye yapılan çeviriler üzerinden inceleme gerçekleştirmiştir (Akdağ, 2011).

Arap edebiyatından yapılan çeviriler bağlamında ise Gürkan Dağbaşı’nın *Muhammed Teymûr’un Fi’l-Kitâr İsimli Kısa Öyküsünün Farklı Çevirilerinin Karşılaştırmalı Olarak*

Değerlendirilmesi adlı çalışması örnek gösterilebilir. Dağbaşı, makalesinde kaynak metnin üç farklı çevirisini Toury'nin erek odaklı kuramı bağlamında incelemiştir (Dağbaşı, 2017).

Bu çalışmanın yanı sıra Murat Demir (2018) Mahmud *Derviş'in Arapçadan Türkçeye Yapılan Şiir Çevirilerinin Yeterlilik ve Kabul Edilebilirlik Bağlamında Değerlendirilmesi* adlı çalışmasında aynı kuram kapsamında şiir çevirisi eleştirisi yapmıştır (Demir, 2018).

Konu bağlamında bir başka örnek ise Betül Can tarafından gerçekleştirilmiş olan "Cubrân Halil Cubrân'ın "Savtân" Adlı Şiirinin Türkçeye Yapılmış Farklı Çevirilerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi" adlı çalışmasıdır. Araştırmada eserin Türkçe 'ye yapılmış olan dört farklı çevirisi ele alınmıştır. Bu çeviriler biçimsel, dilsel, üslup ve anlam bakımından "karşılaştırmalı çözümleme yöntemi" bağlamında incelenmiştir. Ayrıca çalışma kapsamında, çevirilerin eşdeğerlik bakımından karşılaştırmalı analizlerine de yer verilmiştir (Can, 2020).

Bu bilgiler ışığında alan yazın incelendiğinde, bu disiplinde yapılan çalışmalar arasında Arapça kaynak metin ile Türkçe çevirisi üzerinden Popovič'in "değiş kaydırma" kavramı çerçevesinde gerçekleştirilen bir inceleme bulunmadığı gözlenmiştir. Dolayısı ile bu kapsamda yapılan bir çalışmanın alana katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Alandaki çalışmalar arasında Arapça kaynak metin ile Türkçe çevirisi üzerinden Popovič'in "değiş kaydırma" kavramı çerçevesinde gerçekleştirilen bir inceleme bulunmaması çalışmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, Zekeriyâ Tâmir'in *el-A'dâ'* adlı öyküsünün Halim Öznurhan tarafından yapılan Türkçe çevirisi A. Popovič'in "değiş kaydırmaları" çerçevesinde incelenmiştir. Çalışmanın hareket noktası, çevirmen tercihlerini hata avcılığından uzak duran nesnel bir tavırla incelemektir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda cevap aradığı sorular şunlardır:

1. *el-A'dâ'* öyküsünün çevirisinde çevirmenin başvurduğu "değiş kaydırma" türleri nelerdir?
2. Kaynak dil Arapça ve hedef dil Türkçe arasındaki ayrımlar bağlamında çevirmen hangi tercihlerde bulunmuştur?

1. Yöntem

1.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma yorumlayıcı paradigmayı temel almaktadır. Yorumlayıcı paradigma, insan davranışının ya da insan tarafından ortaya konulan bir ürünün arka planında yer alan koşullara odaklanarak ürünün ya da davranışın anlamının yorumlanmasını ele alır (Göksoy, 2019, s.9). Bu bağlamda çalışmanın teorik olarak bu paradigmaya dayanması, *el-A'dâ'* adlı eserin çevirisindeki çevirmen tercihlerini "değiş kaydırmaları" çerçevesinde incelenmesinin hedefleyenmesidir.

Çalışmada başvurulan yöntem nitel araştırma yöntemidir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel verilerden yararlanarak belirlenen problem bağlamında gerçekçi bir çözüme ulaşmayı hedefleyen yorumlayıcı süreci ifade eder (Baltacı, 2019, s. 369-370). Çalışma kapsamında nitel araştırmanın çeşitli adımlarında literatür taramasına başvurulmuştur. Literatür taraması, problemin sınırlarının belirlenmesine ve problemin diğer aşamaları için kuramsal çerçeveyi oluşturmaya katkı sağlayan bir tarama modeli olarak nitelendirilebilir (Shenton, 2004, s.66). Bu bağlamda alanyazındaki çeviri incelemelerinin değerlendirilmesi ve problemin belirlenmesi için literatür taramasından yararlanılmıştır. Ayrıca kuramsal çerçevenin oluşturulup kuramla ilgili verilerin toplanması ve kuram bağlamında incelenecek eserin belirlenmesinin ardından eserle ilgili dokümanlara ulaşılması literatür taramasıyla sağlanmıştır.

1.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama tekniklerinden doküman analizine başvurulmuştur. Doküman analizi, bilimsel araştırmanın konusuyla ilgili bilgilerin yer aldığı yazılı belgelerin analiz edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018. s.189). Çalışma kapsamında Yıldırım ve Şimşek'in doküman analizi aşamaları takip edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018. s.194-201).

1. *Dokümanlara ulaşma*: Dokümanlara ulaşma kapsamında çalışmanın odak noktasını oluşturan Anton Popovič'in "*deyiş kaydırma*" kavramı ile ilgili bilgiler araştırılmış, kurama dair bilgilerin yer aldığı bilimsel kaynaklara başvurulmuştur. Bunun yanı sıra, orijinal metni barındıran *el-A'dâ*' adlı öyküye ve Halim Öznurhan tarafından gerçekleştirilen çevirisine ulaşılmıştır.
2. *Özgünlüğünü kontrol etme*: Elde edilen dokümanların orijinalliği teyit edildikten sonra dokümanların anlaşılması aşamasına geçilmiştir.
3. *Dokümanları anlama*: Bu aşamada çeşitli kaynaklar aracılığıyla elde edilen dokümanlar karşılaştırılarak incelenmiştir.
4. *Veriyi analiz etme*: "*Deyiş kaydırmalara*" dair bilgilerin bulunduğu yayınlar veri analiz yöntemlerinden doküman analizine tabi tutulmuştur.
5. *Veriyi kullanma*: Kuram kapsamında elde edilen veriler, ilgili eserin kuramsal açıdan incelenmesine yönelik olarak kullanılmıştır. Bu aşamada kaynak metin ve hedef metin arasında karşılaştırmalı inceleme gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında başvurulmuş dokümanlar aşağıda tanıtılmıştır.

1.3. Araştırma Dokümanlarının Tanıtılması

Bu çalışmanın odak noktasını oluşturan doküman, Zekeriyâ Tâmir'in ikinci baskısı 1981'de *Dâru'l Âdâb*'dan çıkan *en-Numûr fi'l-Yevmi'l-Âşir* isimli öykü derlemesinde yer alan ve on beş sayfadan oluşan *el-A'dâ*' adlı hikayedir. Erek metin olarak ise aynı öykünün Halim Öznurhan tarafından gerçekleştirilen *Düşmanlar* başlıklı Türkçe çevirisi seçilmiştir. On beş sayfadan oluşan çeviri metni, ilk baskısı 2016 yılında *Demavend Yayınları*'ndan çıkan *Onuncu Günde Kaplanlar* isimli derlemeden edinilmiştir.

Zekeriyâ Tâmir tarafından kaleme alınan *El-A'dâ*' öyküsü birbirinden bağımsız görünen yirmi altı kısa bölümden oluşmaktadır. Her bir bölümde sembolik anlatılar üzerinden farklı konulara eleştiriler getirilmiştir. Bir başka deyişle, birbirinden bağımsız olarak nitelendirilebilecek sahnelerin bir araya getirilmesiyle okura bütüncül bir toplumsal eleştiri sunulmuştur. Buradan hareketle *El-A'dâ*' öyküsünde az sayıda sözcükle derin anlamlara işaret eden bir anlatım biçiminin hâkim olduğu söylenebilir.

Öykünün bölümleri polislin düdüğünü çalmasıyla başlar, iki kuşun arasında geçen konuşma aracılığıyla modern şehir hayatının eleştirilmesiyle devam eder. Bir bölümde olay okulun bahçesinde oyun oynayan çocuklar arasında geçerken bir başka bölümde sözü astrolog alır. Arap-İslam kültüründe tanınmış bir komutan olan Halid bin Velid dahi bu öyküdeki kahramanlar arasında yer almaktadır. Öykünün farklı bölümlerinde karşımıza çıkan "polis, anne-çocuk, kadın-erkek, kral, yaşlı adam, sakallı adam, öğretmen-öğrenciler" gibi kahramanlar buldukları toplumun belirli bir anlayışını yansıtan tipler olarak nitelendirilebilir. Bu tipler üzerinden şehir hayatı, polislin uygulamaları, suç-adalet düzeni, toplumun kadına ve erkeğe bakış açısı, Arap dilinin durumu ve konumu, itaat-isyan gibi çeşitli konular işlenmiştir. Öykünün son bölümü ise yeryüzünün ölümünün asker postallarının sesiyle ilişkilendirilmesiyle sona erer.

Yazar Zekeriyâ Tâmir, 1931'de Şam'da dünyaya gelmiştir. Ailesinin maddi imkanlarının yetersizliği nedeniyle eğitim hayatına devam edememiş, erken yaşlarda çeşitli işlerde çalışmaya başlamıştır. Bir yandan sürekli okuyarak kendini geliştiren Tâmir'in ilk

öyküsü 1956'da yayımlanmıştır. Bir dönem Suriye Kültür Bakanlığı'nda Telif ve Tercüme Müdürü olarak görev yapmış; el-Mârife, el-Mevkifu'l-Edebî gibi çeşitli dergilerde yazarlık ve editörlük görevlerini üstlenmiştir. Ayrıca yazarlık yaptığı dergiler arasında bir çocuk dergisi olan Usame de bulunmaktadır. Nitekim yazarın 1968 itibarıyla çocuk edebiyatı alanında eserler verdiği görülmektedir. 1981 yılında Londra'da hayatına devam eden Tâmir, edebi hayatına burada devam ederek ed-Düstür, Mecelletu'n-Nâkid gibi dergilerde çalışmalarını sürdürmüştür. Kısa öykü alanında tanınmış bir yazar olan Tâmir'in başlıca öykü derlemeleri arasında: *Sahîhu'l-Cevâdi'l-Ebyad* (1960), *Rabî' fi'r-Ramâd* (1963, 1978), *er-Ra'd* (1970, 1978), *Dimaşku'l-Harâik* (1973), *en-Numûr fi'l-Yevmi'l-Âşir* (1978, 1981), *Nidâ'u Nuh* (1994), *Senedhaku* (1998), *el-Hısrım* (2000) ve *Teksîru Rukeb* (2002) yer almaktadır. Öykülerinde toplumsal meselelere ve yönetime dair eleştirilerine yer veren Zekerıyyâ Tâmir, sade ve akıcı üslubunun yanı sıra sıklıkla sembolizme başvurmuştur (Bozğöz, 2004, s.9-11).

Çevirmen Halim Öznurhan, 2014'ten bu yana Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı'nda Prof. Dr. olarak öğretim üyeliğine devam etmektedir. Yüksek lisans eğitimini 1998 yılında *Kur'an'da Kitap* başlıklı çalışmasıyla tamamlamış, 2004 yılında ise *Hazim el-Kartacenni Arap Dili, Belagati, Şiiri ve Edebî Tenkidi Hakkındaki Görüşleri* isimli doktora teziyle alana katkı sağlamıştır. Öznurhan, gerek klasik gerekse modern Arap edebiyatına dair akademik çalışmalarının yanı sıra çeviri ile ilgilenmektedir. Yayımlanan çevirileri arasında Necip Mahfuz'dan *Savrulan Kahire* romanı; Zekerıyyâ Tâmir'den *Onuncu Günde Kaplanlar, Kül İçinde Bahar* ve *Gök Gürültüsü* isimli öykü derlemeleri yer almaktadır (Erciyes Ün., 2021).

1.4. Veri Analizi

Bu çalışmanın verileri betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Betimsel analizde görüşme ve gözlem neticesinde ulaşılan bilgilerin düzenlenip yorumlanması söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2018. s. 239). Bu açıdan bakıldığında çalışmada toplanan veriler “*değiş kaydırma*” kavramı ışığında düzenlenerek tasnif ve analiz edilmiştir.

Bu hedef doğrultusunda aşağıda sunulmuş olan betimsel analiz aşamaları takip edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018. s. 240):

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma: Öncelikle araştırma soruları ve çalışmanın odak noktası olan “*değiş kaydırma*” kavramı temel alınarak bir çerçeve oluşturulmuştur.
2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi: Araştırma sorularına ve tematik çerçeveye göre elde edilen veriler düzenlenmiştir. Bu kapsamda kaynak ve hedef metin içeriğinden *değiş kaydırma* türlerine örnekler seçilmiştir.
3. Bulguların tanımlanması: Seçilen örneklerden elde edilen veriler yardımıyla ulaşılan bulgular tanımlanmıştır.
4. Bulguların yorumlanması: Sınıflandırılmış olan bulgular açıklanmış, karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve “*değiş kaydırma*” kavramı ile ilişkili olarak anlamlandırılmaya ve açıklanmaya çalışılmıştır.

1.5. Geçerlik ve Güvenirlilik

Nitel araştırmaların geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için çeşitleme, meslektaş değerlendirmesi ve denetim izi gibi çeşitli yöntemlere başvurulmaktadır (Creswell ve Miller, 2000, s.127). Bu yöntemlerden biri olan veri çeşitlemesi; araştırmanın çeşitli veri kaynaklarıyla desteklenerek gerçekleştirilmesidir (Başkale, 2016, s.25). Bu bağlamda bu çalışmanın inandırıcılığını arttırmak için veri çeşitlemesi hedefiyle alanyazın taraması gerçekleştirilmiştir. İnandırıcılık ile ilgili olarak araştırmada nitel yöntem kullanılmış ve yöntem süreçleri konusunda bir alan uzmanının görüşleri alınmıştır. Ayrıca araştırmacıların çalışma kapsamındaki rolü sadece veri toplama süreciyle sınırlıdır. Araştırmanın aktarılabilirliğini

sağlamak amacıyla başvurulan yöntem ve süreçlerin aşamaları detaylı olarak ifade edilmiştir. Güvenilebilirlik ile ilgili olarak “*deyiş kaydırma*” kavramı bağlamında kaynak metin ve erek metin karşılaştırmalarını içeren çeşitli örnekler dikkatle seçilmiştir. Tercih edilen örnekler tarafsız bir şekilde sunulmuş ve analiz edilmiştir. Bulguların yorumlanmasında ayrıntılı bir aktarım hedeflenmiştir. Son olarak geçerlik kapsamında çalışmanın onaylanabilirliğini artırmak için olarak elde edilen verilen ve ortaya konan analiz ve yorumlar alandan bir uzman görüşüne sunulmuştur. Bu aşamanın ardından sunulan geribildirimlere göre gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

2. Bulgular

Bu bölümde *el-A'dâ'* adlı öykünün çevirisinde çevirmenin başvurduğu “*deyiş kaydırma*” türleri ile kaynak ve hedef dil arasındaki ayrımlarda çevirmenin tercihleri çerçevesinde elde edilen bulgular yer almaktadır.

Popoviç'in “*deyiş kaydırmaları*” kavramı bağlamında yapılan karşılaştırmalı inceleme sonucunda: *el-A'dâ'* adlı öykünün çevirisinde çevirmen Halim Öznurhan'ın *bireysel kaydırma* ve *yapısal kaydırma* olarak nitelendirilebilecek deyiş kaydırmalara başvurduğu gözlenmiştir. Kaynak dil ve hedef dil arasındaki ayrımlar noktasında ise çevirmenin *yapısal kaydırma* kapsamında değerlendirilebilecek tercihlerde bulunduğu dile getirilebilir. Bu bağlamda elde edilen bulgular, “KM (Kaynak Metin)” ve “EM (Erek Metin)” kısaltmalarıyla tabloların ilgili satırlarında verilmiştir.

2.1. Bireysel Kaydırma

Çalışma kapsamında yapılan karşılaştırmalı inceleme sonucunda çevirmenin *el-A'dâ'* isimli öykünün çevirisinde üslup tercihleriyle ilişkili olarak bireysel kaydırmalara başvurduğu öne çıkmaktadır. Örnek 1:

KM (Tâmir, 1981, s.5) “- لم يبق لنا سوى سماء الأقباص”
EM “- Bize *kafeslerden* başka yer kalmadı” (Öznurhan, 2016, s.5).

Kaynak metinde yer alan “*سماء الأقباص*” ifadesinin çevirisinde “gök, gökyüzü” anlamlarına gelen “*سماء*” sözcüğünün çıkarıldığı görülmektedir. Çevirmenin anlatımda akıcılık sağlamak amacıyla yaptığı düşünülen bu çıkarma tercihi bireysel kaydırma kapsamında değerlendirilebilir. Örnek 2:

KM (Tâmir, 1981, s.6) “- هذا الزمان آخر زمان”
EM “- Dünyanın sonu yaklaştı” (Öznurhan, 2016, s.5).

Erek metinde geçen “Dünyanın sonu yaklaştı.” ifadesinin birebir karşılığı kaynak metinde yer almamaktadır. Çevirmenin yaratıcılığa başvurarak erek dilin günlük kullanımıyla uyumlu bir ifade oluşturması, çevirmenin üslup tercihlerinden kaynaklanan bireysel kaydırmalara örnek gösterilebilir. Örnek 3:

KM “فانقضّ الأولاد على مخترع الطائرات، وراحوا يصفعونه ويلكمونه ويركلونه بينما كان يصرخ معولا مستغيثا .”
(Tâmir, 1981, s.7) “

EM “Çocuklar *uçak mucidi olduğunu söyleyen çocuğun* üzerine çullandılar. Çocuğu, o yardım çığlıkları atarken, tekmelemeye, tokatlamaya, yumruklamaya başladılar” (Öznurhan, 2016, s.7).

Kaynak metinde “*مخترع الطائرات*” olarak geçen ve “uçakların mucidi” anlamına gelen ifade, erek metinde “uçak mucidi olduğunu söyleyen çocuk” şeklinde yer almaktadır. Çevirmenin bağlamdan hareketle açıklamaya yer verdiği bu ekleme, bireysel kaydırma olarak

değerlendirilebilir. Ayrıca bu tercihin erek okur kitlesini göz önünde bulunduran bir tercih olduğu dile getirilebilir. Örnek 4:

KM ... وتنادوا إلى التضحية بالنفس والنفيس لدرء ذلك الخطر البشع" (Tâmir, 1981, s.8).

EM "... ve bu çirkin tehlikeyi bertaraf etmek için *canlarını ve mallarını* feda edeceklerini açıkladılar" (Öznurhan, 2016, s.7).

Kaynak metinde geçen "النفس والنفيس" sözcüklerinin erek metinde "canlarını ve mallarını" şeklinde aktarılmasıyla çevirmenin "النفيس" sözcüğünün birebir anlamını tercih etmediği ve ilgili sözcüklere hem çoğul eki (-lar) hem de iyelik eki (-n) eklediği görülmektedir. Çevirmenin erek dildeki yaygın kullanımı önceleyen bu kişisel tercihi bireysel kaydırmalara örnek olarak gösterilebilir. Örnek 5:

KM مذيع: ' ما اسمك يا أخ؟ ' (Tâmir, 1981, s.10)

EM "Spiker: Adımız nedir *beyefendi*"? (Öznurhan, 2016, s.10)

Kaynak metinde hitap sözcüğü olarak kullanılan ve birebir karşılığı "kardeş" olan "أخ" sözcüğü erek metinde "beyefendi" ifadesiyle karşılanmıştır. Çevirmen tarafından erek dilde bir kişiye hitap ederken saygı belirtmek için kullanılan "beyefendi" ifadesini tercih edilmesi, çevirmenin üslup tercihi olması bakımından bireysel kaydırma sınıfına dahil edilebilir. Örnek 6:

KM فهل تريد يا سيدي الشرطي إخلاصا للوطن أكثر من إخلاصنا" (Tâmir, 1981, s.12)

EM "Sayın polis, ülkeye bizden daha fazla bağlı kimse *bulamazsın*" (Öznurhan, 2016, s.12).

Kaynak metinde "هل" soru harfiyle oluşturulmuş olan soru cümlesinin erek metinde olumsuz cümle şeklinde yer aldığı görülmektedir. Ayrıca "istiyorsun/istersin" anlamına gelen "تريد" fiilinin çevirisinde "bulamazsın" ifadesinin kullanılmasıyla erek dilin mübalağalı anlatım biçimiyle uyumlu bir tercihte bulunduğu dile getirilebilir. Bu bağlamda gerek çevirmenin sözcük tercihi gerekse cümle türünde yaptığı değişiklik bireysel kaydırma kapsamında değerlendirilebilir. Örnek 7:

KM نحن المخلوقات البشرية الرثة التي تقطن في الأزقة الضيقة المظلمة، نطالب بما يلي:"

(Tâmir, 1981, s.13)

EM "Bizler, dar, karanlık bir boğazda yaşayan *bitkin yaratıklar* olarak şunları talep ediyoruz" (Öznurhan, 2016, s.13):

Kaynak metinde geçen "المخلوقات البشرية الرثة" ifadesinin çevirisinde "beşerî, insani" anlamlarına gelen "البشرية" sözcüğünün çıkarıldığı görülmektedir. Ayrıca ilgili ifadede yer alan ve Türkçe karşılığı "yıpranmış, eski" sözcükleriyle verilen "الرثة" sıfatı, erek dilde insana dair nitelermelerde kullanılan "bitkin" sözcüğüyle aktarılmıştır. Örnek özelinde çevirmenin yaptığı çıkarma ve sözcük tercihi bireysel kaydırma olarak değerlendirilebilir.

2.2. Yapısal Kaydırma

Çevirmenin çeviri sırasında başvurduğu bir diğer kaydırma türünün ise yapısal kaydırma olduğu tespit edilmiştir. Kaynak dil ve erek dil dizgeleri arasındaki ayrımların söz konusu olduğu durumlarda çevirmenin yapısal kaydırma olarak değerlendirilebilecek tercihlerde bulunduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca kültürel farklardan kaynaklanan kaydırmalar da yapısal kaydırma kapsamında değerlendirilmiştir. Örnek 1:

KM ... إنماتبادلا النظرات الوجلة الحائرة، وقال أحدهما للآخر: ' أين نظير؟ ' (Tâmir, 1981, s.5).

EM "Yalnızca şaşkın, ürkek gözlerle *birbirlerine baktılar*. Biri diğerine:

- Nereye uçuyoruz"? (Öznurhan, 2016, s.5)

Kaynak metinde geçen “تبادلا النظرات” söz öbeğinde yer alan “تبادل” fiilinin Türkçe karşılıkları “değiş tokuş etmek, karşılıklı yapmak, karşılıklı alıp vermek” şeklindedir. Bu fiilin erek metinde ifadenin devamında bulunan ve “bakışlar” anlamına gelen “النظرات” sözcüğünün anlamını kapsayacak biçimde “birbirlerine baktılar” ifadesiyle kaydırıldığı görülmektedir. Ayrıca söz konusu fiil, kaynak metinde tesniye (ikil) sıygası ile yer almakta ve eylemin iki kişi tarafından yapıldığını ifade etmektedir. Ancak erek dilde bu sıyganın karşılığı olan bir ifade biçimi bulunmamasından dolayı çevirmenin yapısal kaydırmaya başvurarak fiile çoğul eki (-lar) getirdiği söylenebilir. Örnek 2:

KM (Tâmir, 1981, s.8). "... فنحن أحفاد حاتم الطائي"

EM "... biz *Hatem et-Tâî**'nin torunlarıyız (Öznurhan, 2016, s.8).

*Hatem et-Tâî (ö. 605): İslam öncesi dönemde cömertliğiyle meşhur şair ve kabile lideri. (Ç.N.)”

Kaynak kültürde önemli bir yeri olan ancak erek kültür tarafından tanınmama ihtimali söz konusu olan tarihi kişilerin metin boyunca çevirmen dipnotları aracılığıyla tanıtıldığı görülmektedir. Çevirmenin kaynak ve erek kültür arasındaki ayrımlarından kaynaklanan dipnot kullanımı tercihi yapısal kaydırmalar kapsamında değerlendirilebilir. Örnek 3:

KM (Tâmir, 1981, s.8)... "وشتان بين ما يملكون وما نملك"

EM “Bizim sahip olduklarımızla onların sahip oldukları *arasında dağlar kadar fark var*” (Öznurhan, 2016, s.8).

Erek dilde tam karşılığı bulunmayan “شتان” isim fiili, “بين (arasında)” zarfı ile birlikte “iki şey arasındaki farkın ya da uzaklığın fazlalığı”nı ifade etmektedir. İlgili ifadenin çevirisinde çevirmenin erek kültürde yaygın olarak kullanılan “arasında dağlar kadar fark var” deyimini kullanması yapısal kaydırmalara örnek olarak gösterilebilir. Örnek 4:

KM (Tâmir, 1981, s.9) "لم يكذب المعلم، ونحن العاملين في الإذاعة والتلفزيون والصحف خير من التكلم"

EM “Öğretmen yalan söylemiyordu. Radyo, televizyon ve gazetelerde çalışan bizler *çok iyi konuşuyoruz*” (Öznurhan, 2016, s.9).

Kaynak metinde geçen “خير من التكلم” ifadesinin çevirisinde dil dizgelerinin farklılığından kaynaklı bazı değişiklikler görülmektedir. Çevirmenin bu ifadeyi “çok iyi konuşuyoruz” şeklinde aktararak eklemeye başvurması ve kaynak metinde mastar olarak yer alan “التكلم (konuşmak)” sözcüğünün türünü değiştirerek fiile yer vermesi yapısal kaydırmalar kapsamında değerlendirilebilir. Örnek 5:

KM (Tâmir, 1981, s.11) "الأذنان تسمعان الأوامر الرسمية والخطب السياسية"

EM “- *Kulaklar resmî emirleri ve politik söylevleri dinlerler*” (Öznurhan, 2016, s.11).

Kaynak metinde tesniye (ikil) çekimiyle yer alan ve iki kulağa delalet eden “الأذنان” sözcüğü ve yine iki kulağa nispetle ikil sıygada gelmiş olan “تسمعان” fiilinin çevirisinde erek dildeki çoğul ekinin (-ler/-lar) kullanıldığı görülmektedir. Dil dizgeleri arasındaki farktan kaynaklanan bu kaydırma tercihi yapısal kaydırma sınıfına dahil edilebilir. Örnek 6:

KM (Tâmir, 1981, s.15-16)... "لم يهزمننا الأعداء في الحرب إلا لأننا ابتعدنا عن ديننا الحنيف"

EM “- Savaşta düşmanlarımızı yenemememiz, sadece dosdoğru dinimizden uzaklaşmamız *nedeniyledir*” (Öznurhan, 2016, s.15).

Kaynak metin “لم” olumsuzluk edatıyla “لا” istisnâ edatının bir arada kullanılmasıyla “Tam Menfi İstisnâ” şeklinde kaleme alınmıştır. Bu cümle yapısının birebir aktarımında erek dilde akıcılığın sağlanamaması durumu göz önünde bulundurulduğunda çevirmenin bu cümleyi olumlu neden-sonuç cümlesi şeklinde aktarması yapısal kaydırmalara örnek verilebilir. Örnek 7:

KM

(Tâmir, 1981, s.16) "إياك والكنب"

EM “- Sakın yalan söyleme” (Öznurhan, 2016, s.16).

Kaynak dilde bir kimseyi olumsuz bir durumdan sakındırmak amacıyla kullanılan tahzîr üslubuyla kurulmuş olan “إياك والكنب” ifadesi, birebir aktarıldığında hedef dilde anlamlı bir yapı oluşmamaktadır. Dilsel ayrımlardan kaynaklanan bu durum karşısında çevirmenin erek dilin ifade biçimiyle uyumlu bir şekilde “sakın” ve “söyleme” ifadelerini eklemesi yapısal kaydırmalar kapsamında ele alınabilir.

Tartışma

Elde edilen bulgular sonucunda çevirmen Halim Öznurhan'ın çevirisi sırasında başvurduğu “değiş kaydırma” türleri, bireysel kaydırma ve yapısal kaydırma olarak tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında türsel kaydırma, olumsuz kaydırma ve konusal kaydırma çerçevesinde değerlendirilebilecek tercihlere rastlanmamıştır.

Çevirmenin kişisel üslup tercihlerini ifade eden bireysel kaydırmalar (Akdağ, 2011, s.6) bağlamında Öznurhan'ın hedef kitleyi, hedef kültürü ve hedef kültürün yazın geleneğini göz önünde bulundurduğu söylenebilir. Buradan hareketle, çevirmenin erek kültürün dil kullanımıyla uyumlu ifadeler tercih edip erek kültürde yaygın bir biçimde kullanılan deyimlere yer vermesi bireysel kaydırmalar kapsamında ele alınmıştır. Ayrıca eklemeler, çıkarmalar ve cümle türünde yapılan değişiklikler şeklinde karşımıza çıkan bireysel kaydırma örneklerine rastlanmıştır.

Kaynak dil Arapça ve erek dil Türkçe arasındaki ayrımlar noktasındaki çevirmen tercihleri ise yapısal kaydırma kapsamında değerlendirilmiştir. Kaçınılmaz olarak nitelendirilen yapısal kaydırmalar sese dayalı, anlamsal ya da kültürel farklılıklardan kaynaklanabilir.³ Bu bağlamda kaynak kültürde bir yeri olmasına karşın erek kültürde karşılığı bulunmayan ifadelerde çevirmenin ekleme, çıkarma, sözcük ve cümle türü değişikliği tercihleriyle yapısal kaydırmalara yer verdiği söylenebilir. Tüm bunların yanı sıra çevirmenin dipnotlar aracılığıyla kaynak kültürde tanınan tarihi kişiliklere dair bilgiler vermesi yapısal kaydırma kapsamında ele alınmıştır.

Bu çalışmada Zekeriyâ Tâmir tarafından kaleme alınmış olan *el-A'dâ'* adlı öykünün Türkçe çevirisinde çevirmen Halim Öznurhan'ın başvurduğu “değiş kaydırma” türlerinin tespit edilmesi hedeflenmiş ve araştırma ilgili öykü ve Halim Öznurhan'ın çevirisi ile sınırlı tutulmuştur. Böylelikle tutarlılığın sağlanması amaçlanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma kapsamında Zekeriyâ Tâmir'in *el-A'dâ'* isimli öyküsünün Halim Öznurhan tarafından gerçekleştirilen Türkçe çevirisi, “değiş kaydırmaları” kavramı ışığında incelenmiş ve “bireysel kaydırma” ve “yapısal kaydırma” olmak üzere iki tür değiş kaydırması tespit edilmiştir. Çevirmenin ekleme, çıkarma, sözcük ve cümle türü değişikliği, dipnot kullanımı gibi tercihleri bu bağlamda ele alınmıştır. Ayrıca çalışmada çevirmenin erek kültürde yaygın biçimde kullanılan deyim ve deyişleri tercih ettiği kaydırmalara örnek olarak gösterilmiştir.

³ Hilka Pekkanen, “The Duet of the Author and The Translator: Looking at Style through Shifts”, *New Voices in Translation Studies* 3 (Ocak, 2007), - akt. Akdağ, “Oulipo Metinlerinin Türkçeye Çevirisinin Olanakları: Yazın Dizgesinde Boşluğu Doldurma Aracı Olarak Değiş Kaydırmaları”, -.

Çevirmenin kaynak dil ve hedef dil arasındaki ayrımlar hususunda yapısal kaydırma kapsamında değerlendirilebilecek tercihlerde bulunduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra kaynak ve hedef metnin dil kullanımında ortaya çıkan kültürel farklılıkların çevirideki yansımaları da yapısal kaydırmalar kapsamında değerlendirilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında araştırmacılara şu öneriler sunulabilir:

- Çalışma kapsamında Zekeriyâ Tâmir'in *el-A'dâ* isimli öyküsü ele alınmıştır. Yazarın diğer eserleri arasından Türkçeye ya da farklı dillere yapılan çeviriler Popoviç'in "*deyiş kaydırma*" kavramı bağlamında değerlendirilebilir.
- Çalışmada yer verilen *el-A'dâ* isimli öykü diğer çeviri stratejileri kapsamında incelenebilir.
- Araştırmada Anton Popoviç'in "*deyiş kaydırma*" türleri Arapçadan Türkçeye çevirisi yapılan bir öykü üzerinden örneklendirilmiştir. Bununla birlikte incelenen *el-A'dâ* isimli öykünün çevirisi tüm deyiş kaydırma türlerini içermemektedir. Dolayısı ile araştırmada konusal, türsel ve olumsuz kaydırmalar örneklendirilememiştir. Bu bilgi ışığında Arapça-Türkçe dil çifti arasında yapılan başka çeviriler üzerinden tüm deyiş kaydırma türleri araştırılabilir ve bütün türlerin örneklendirildiği çalışmalar sunulabilir.
- Bu çalışma kapsamında farklı dil ailelerine mensup olan iki dilde yazılmış metinler "*deyiş kaydırma*" kavramı bağlamında değerlendirilmiştir. Buradan hareketle aynı dil ailesine mensup diller arasındaki ayrımların çevirideki yansımalarının ortaya konduğu araştırmalar aracılığıyla bu diller arasındaki benzerlikler ve farklılıklar değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Akdağ, A. I. (2011). Oulipo metinlerinin Türkçeye çevirisinin olanakları: yazın dizgesinde boşluğu doldurma aracı olarak deyiş kaydırmaları. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi* 2 (3), 1-21.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi* 9 (1), 23-28.
- Bozgöz, F. (2004). Zekeriyâ tâmir ve edebi dünyası. (*Onuncu Günde Kaplanlar*. mlf. Zekeriyâ Tâmir. Çev. Faruk Bozgöz.) Ankara: Araştırma Yayınları.
- Can, B. (2020). *Cubrân Halil Cubrân'ın "Savtân" adlı şiirinin Türkçeye yapılmış farklı çevirilerinin karşılaştırmalı bir analizi*. Uluslararası FSMVÜ Arap Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Kongresi. Fatih Sultam Mehmet Üniversitesi. İstanbul.
- Creswell, J. W. ve Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice* 39(3), 127.
- Dağbaşı, G. (2017). Muhammed Teymûr'un Fî'l-Kitâr İsimli Kısa Öyküsünün Farklı Çevirilerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10(2), 1409-1424. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.296620>
- Demir, M. (2018). Mahmud Derviş'in Arapça'dan Türkçe'ye yapılan şiir çevirilerinin yeterlilik ve kabul edilebilirlik bağlamında değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies* 13(20), 331-370. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13999>

- Erciyes Üniversitesi (2021). Erciyes Üniversitesi akademik veri yönetim sistemi. “Prof. Dr. Halim Öznurhan”. Erişim 29 Eylül 2021. <https://avesis.erciyes.edu.tr/hoznurhan>
- Göksoy, S. (2019). Paradigma ve paradigmlar. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi* 1(1), 1-15.
- Gürçağlar, Ş.T. (2011). *Çevirinin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Paker, S. (2003). Çeviride ‘Yanlış/Doğru’ sorunu ve şiir çevirisinin değerlendirilmesi. *Çeviri Seçkisi I*. (haz.) Mehmet Rifat. 153-164. İstanbul: Dünya Yayıncılık.
- Popovič, A. (1970). The concept ‘shift of expression’ in translation analysis. *The Nature of Translation*. ed. James Holmes. 78-87. Mouton: Slovak Academy of Sciences.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information* 22(2), 63-75.
- Tâmir, Z. (1981). *en-Numûr fi'l-Yevmi'l-Âşir*. 2. Basım, Beyrut: Dâru'l Âdâb.
- Tamir, Z. (2016). *Onuncu Günde Kaplanlar* (H. Öznurhan, Çev.) İstanbul: Demavend Yayınları.
- Yazıcı, M. (2005). *Çeviribilim Temel Kavram ve Kuramları*. İstanbul: Multilingual.
- Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 11. Basım. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, F. (2007). Çeviri eleştirisi neyi eleştirir?. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(12), 39-58.
- Yücel, F. (2020). *Çevirinin Tarihi*. 2. Basım. İstanbul: Çeviribilim Yayınları.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.